

אחד להתעורר לשוב להש"י במסירות נפש, זהו על ידי התעוררות הנקודה דשורש נפשם...'
(מתוך קונטרס עמלה של תורה (נדפס בסוף ספר פרי צדיק ח"ג) בסופו).

על הקשר בין אחדות וטהרה, ע' תרגום יונתן בן עוזיאל שתרגם 'האספו' לשון טהרה (כמו 'אחר תאסף' שנאמר במרים), ואין יוצא מידי פשוטו לשון קיבוץ וחיבור בין הנפשות, אלא שעל ידי קיבוצם יחד הם מיטהרים מכל טומאה פרטית.

'חבר נקרא תלמיד חכם. וכן יקראו לתלמידי חכמים: חברים, ואולי נקראו בזה השם כי חברתם זה לזה חברה נאמנה, כי היא חברה לשם שמים' (פירוש הרמב"ם למשנה דמאי ב,ג).

על השלחן הטהר – מכלל שהוא טמא... מלמד שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים...'

והטומאה שהיה בשולחן בסיבת ההגבהה להראותו לעולי רגלים, הוא גם כן על דרך ששמעתי מהמעשה שהיה אצל רבנו הקדוש מלובלין זצוק"ל שנתנו לו לקידוש על פי טעות צלוחית מי דבש, וכשהסתכל בכוס אמר שהוא כשר אבל אינו רואה בו הבהירות של כשר ועל כן לא רצה לקדש עליו, ועל זה אמר רבנו הקדוש זצ"ל כי בדבר שנמצא גם ההיפוך מהקדושה, באותו דבר יש בהירות הקדושה, ובדבר שאין בו ההיפוך אין בו גם בהירות ההכשר. ולפי חיבתו הוא טומאתו, ועל כן גם בזה שהיה הגבהת השלחן היה השלחן מקבל טומאה, זה בעצמו גם כן מראה חיבתו, דבאומות ליכא טומאת זיבה ונגעים והכל רק בישראל לפי חיבתו, ולכך כאן נקרא שלחן הטהור מכלל שהוא טמא (עפ"י פרי צדיק אמור יא; דברי חלומות כד. וע' בית יעקב הכולל תוריע ד"ה וידבר דו).

דף כז

ואיבעית אימא רבנן לרבי אליעזר קאמרי מאי דעתיך משום דמצופין, מיבטל בטיל צפויין גבייהו.
רש"י פירש משום שנקרא המזבח 'עץ' (וע' כעין זה בתוס' כו: ד"ה שאני). ואולם הרמב"ם (כלים ד,ד) מפרש שכן הוא הדין בכל כלי מחופה, הציפוי בטל אל הכלי ואינו מקבל טומאה. אלא שלפי זה קשה מדוע הוצרכו לומר בשלחן דרחמנא קרייה עץ – ומזה הוכיח הרמב"ם שכמו שאין הציפוי מטמא משום שהוא בטל לכלי, כך הכלי המצופה גם כן אינו מטמא אפילו יש בו בית קיבול משום שהציפוי מבטל הכלי, ורק בשלחן שקראתו תורה 'עץ' מקבל טומאה בתורת כלי עץ (עפ"י מרומי שדה).

וע"ע בפירוש הסוגיא לדעת הרמב"ם בפירוש הר"י קורקוס כלים ד,ד. ובחזו"א (כלים יד,ז) כתב לתמוה על פירוש זה. והראב"ד חלק מן הקצה אל הקצה, שאפילו כלי עץ הפשוטים, אם הם מצופים מתכת מקבלים טומאה מפני הציפוי. וכן דעת הרא"ש והר"ש בכלים יא,ד כב,א.

פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון' – היינו צדקה וגמילות חסדים, שזה נקרא 'מצוה' סתם [כמוכה בבבא-בתרא ט. על הפסוק 'והעמדנו עלינו מצות']. וגם יש עוד מצוות שבאות לתענוג ומכונים בשיר הקדוש 'פרי מגדים', ופושעי ישראל עושים אותם ומקבלים שכר, שמצוה אינה צריכה כוונה (מרומי שדה כאן. וע' מרומי שדה סוטה ג: וסנהדרין לו).

‘פושעי ישראל שמלאין מצות כרמון דכתיב כפלח הרמון רקתך – אל תקרי רקתך אלא רקנין שבך’. יש להבין מה שיך לקרוא ‘מלאים כרימון’ בשם ‘ריקנין’, וגם כיצד יתכן מילוי יותר גדול מ‘רימון’ בשביל המלאים שבך? –

נראה שההבדל הוא באיכות המצוות; הריקנין שבך מלאים מצוות קלות בלבד שאין בהן חסרון כיס (חולין קמב.) ואין נסיון בעשייתן, וממילא אין האדם שובר על ידן את שרירות לבו, אבל בכל זאת מצוות הקב"ה הן, ואדם זוכה גם בהן ע"י מצוות קלות שאיננו עוד כלי ריקן (מתוך עלי שור ח"א עמ' רב. ע"ע בראש הספר חומת אריאל, ובבן יהוידע; צדקת הצדיק רנב ובשאר כתיבי הכהן באריכות).
יש לפרש כפשוטו ‘ריקנים’ – מתורה, ואעפ"כ מלאים במצוות ומעשים טובים.

הרקת נראית מבחוץ כדבר יבש, כעצם בלא בשר, ואין פנימיותה נרגשת, [ויתכן שעל כן נקראת רקת – שנראית כריקנית], אבל אם תשים עיניך בה תראה כי עיקר האדם, המחשבה והרגש, תלוי בפנימיות הרקה. וכן הוא טבע הרימון בניגוד לשאר הפירות, מבחוץ הוא נראה כעץ יבש, ואין ניכרת כלל עסיסיותו אלא לאחר הסרת קליפתו – כמו כן פושעי ישראל, רק החיצוניות שלהם יבשה, אבל לא הפנימיות (אמת ליעקב לגר"י קמינצקי זצ"ל).
וכן המשילו (לעיל טו) את אחר כרימון שקליפתו נורקת ותוכו נאכל.

‘ככתבם וכלשונם’

‘בזמן שבית המקדש קיים – מזבח מכפר על אדם, עכשיו – שולחנו של אדם מכפר עליו’.
הנה לקט מועט מספרי ר' צדוק הכהן על מעלת האכילה, והשוואתה לעבודה שבמקדש; –
‘השלחן דומה למזבח כדאיתא שלהי חגיגה. ובהיפך, אמרו באבות ‘זבחי מתים’ – דהיינו תקרובת עבודה זרה, כמפורש בתהלים דנקרא ‘זבחי מתים’ (וכמ"ש בפ"ק דחולין).
והיינו כי ההנאה שיש להאדם מן המאכל, אם נכנסת לנפש האלהית וחלק אלו-ה ממעל שבו, היינו כשהוא מכיר שהש"י ברא את המאכל הזה ומחייחו ונותן לו הויה וקיום, והוא נותן בו טעם והנאה ונותן לאדם חשק שיתאוה לו ושיטעום בו טעם טוב ושיוסיף בכוחו וחיותו – כשמכיר שזה הכל מהש"י, בהכרה ברורה מאיר בלב, בלי הטעיה בנפשו לחשוב דמיון דרך העברה בעלמא להכרה ברורה – הנה הכרה הזו הוא מכח החלק אלו-ה וצד הטוב שבו, ואותו הצד נתגבר והנאת אותו הצד הוא ממש הנאת הקרבן שלמעלה. כי שוה החלק עם הכל.
אבל כששוכח זה ואוכל להנאת עצמו למילוי התאוה – זהו מצד נפש המתאוה הבהמית שבאדם, וכאילו מקריב לה קרבן, וזהו ‘זבחי מתים’ ממש, שכח זה ותאוה זו הוא כדרך שאמרו ‘רשעים בחייהם קרויים מתים’ – שהחיות הוא דמיון בעלמא, אבל באמת הוא מיתה, והקרבנות הוא זבחי מתים ותקרובת עבודה-זרה, שזהו ‘עבודה זרה’ – השכחה מהש"י ומילוי כח אחר חוץ מכח הש"י.

והעצה לזה הוא שלחן שיש עליו דברי תורה, שהמאור שבה הוא המברר שמכיר שהוא מהש"י – כי חכמה לשון הכרה כידוע. וזה גם כן כוונת הברכה שתקנו חכמים קודם אכילה, שענינה ההכרה שהש"י הוא הבורא ומהודה מאכל זה שיהיה מאכל’ (קונטרס עת האוכל ו).

'להעלות כל מאכלים מצומח, הוא רק על ידי האמונה לבד בהש"י, ועל ידי הברכה מקודם, שמאמין שלה' הארץ ומלואה.

ולכך 'אמונת' זה סדר זרעים, ונקבעה מסכת ברכות בתחילתו. וזהו הסדר של העלאת כל מיני הזרעים להש"י על ידי קיום המצוות הכתובות בהם והברכה מקודם, שזהו האמונה שהכל להש"י באמונה הפשוטה הקבועה בלב כל איש ישראל כמו שאמרו ז"ל (בשבת) שהם מאמינים בני מאמינים. ולכך הותר אפילו לעם הארץ;

אבל אכילת בשר – אסור, רק לתלמיד חכם. ולכן נקבעה מסכת חולין בסדר קדשים – דלא הותר אלא למי שאוכל חולין על טהרת קודש, דהיינו ששלחנו דומה למזבח. והבשר שאוכל – כקרבן ובשר קודש. ודבר זה הוא רק על ידי דברי תורה כמו שאמרו: משחרב בית המקדש אין להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה. וכשנעשה שלחנו ד' אמות של הלכה אז הוא נעשה דוגמת בית המקדש ומזבח, ומה שהוא אוכל הוא דוגמת כהנים כי קא זכו משולחן גבוה קא זכו. שהחלב והדם – רצה לומר עיקר החיות שבמאכל והתאוה שיש באדם לו, הועלה להש"י על ידי הדברייתורה (שנמשלו לאש שהוא אש המערכה). שמכיר על ידו שהש"י הוא הנותן החיות במאכל והנותן תאוה לאדם והחשק לזה המאכל לקיים נפשו' (שם ז).

... אבל מי שהגיע למדרגה שלבבו דבוק תמידיות במחשבת רצון השי"ת ושליטתו, וכן כל אבריו אחריו, כי ממנו תוצאות חיים – הרי כללות גופו נעשה מרכבה לשם שמים ודוגמת מה שאמרו (ב"ר פב) האבות הן הן המרכבה, שזה מדרגת האבות כנ"ל, ומשכן ובית המקדש וקדש-קדשים לשכינתו ית' ששרוי בתוכו, שהרי כל מחשבותיו ומגמותיו ותשוקותיו ורצונותיו וכחותיו בזה. ועל זה אמרו (ר"ה יח) שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו – כי גופו ממש דוגמת בית אלקינו כנ"ל. ואם כן הוא, מאכלו דוגמת הקרבנות ממש שמקריבין בבית ד' וכמו שאמרו (בשלהי חגיגה) זה השלחן אשר לפני ד' – דשולחנו של אדם השלם בזה כמזבח. ואמרו (יומא עא.) הממלא גרונו של תלמידי חכמים יין – כמקריב נסכים. ואמרו (בכתובות קה:) המביא דורון לת"ח כאילו הקריב בכורים, והכל כנ"ל.

וגם כשהוא עצמו ממלא גרונו – כמקריב קרבן למזבח ד', מאחר שהגיע למדרגה זו בחללות הלב מכל חמדות העולם, הרי אין לו שום שייכות אל הגוף שהרי אף רגע אחד אין מחשבתו עליו מעצמו ומטבעה, שכבר הפך לבו להיות גופו כמו זר נחשב לו – לכך כל מעשיו שעושה עם גופו כעושה עם אחר, וכמו שלאחרים המצוה להיטיב בכל מיני טובות בעולם הזה, כך המצוה עליו על גופו... (מתוך דובר צדק עמ' 52. וע"ע: מחשבות חרוץ עמ' 68; תקנת השבין עמ' 100).

*

'... והקב"ה בתורה מסר לבני ישראל כל ההנהגה, ואפילו עתה שחרב בית המקדש מכל מקום על ידי התורה יכולין למשוך השפע בקדושה. ואיתא במשנה, שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום, דכתיב: זה השלחן אשר לפני ה' – אם כן על ידי התורה זוכין לבחינת לחם הפנים, שהוא פנימיות השפע, להיפוך מזבחי מתים בלי מקום, שאין בו חיות פנימיות. ועל ידי שאמרו עליו דברי תורה מקבלין שפע פנימיות. ופירוש 'אמרו עליו' הוא להיות התורה עיקר ועולה על השלחן, כענין שאמרו 'תורתן קבע ומלאכתן

עראי – זו וזו נתקימה בידן, שעל ידי שהתורה עיקר ממשיכין פנימיות גם בשפע הפרנסה כנ"ל' (שפת אמת אמור תרנ"ב).

עוד על השלחן כמזבח – ע' שבלי הלקט ברכות עמ' 110; או"ח קסז,ה; צלותא דאברהם ח"ב עמ' תפט; עבודת ישראל אבות ג,ד; כף החיים קע,ג; מנהגי ישראל ח"ג עמ' קסו.

'מעשה היה והביא נכרי אחד חלוק ואמר לנכרים שהוא היה חלוק של הנוצרי. אמר, אם אינכם מאמינים תראו מה אעשה, השליך החלוק באש ולא נשרפה. ואמרו הכומרים ליהודים הרי תדעו כי יש קדושה בחלוק. אמר החכם, תנו אותו אלי ואני אראה לכם מה יש בו, לקח חומץ חזק ובורית וכיבס החלוק לעיניהם, אמר השליכוהו עתה באש ותנסו, והשליכוהו באש ונשרף. אמרו לו מה ראית לכבסו, אמר להם מפני שהיה משוח בסלמדריא והוצרכתי לכבס הבגד וכשלא היה על הבגד נשרף הבגד (מתוך ספר חסידים תתריד. מובא במאור ישראל כאן, ועיי"ש עוד על הסלמדריא).

'תלמידי חכמים שכל גופן אש שנאמר הלא כה דברי כאש נאם ה' –

'... ת"ח הווי דבר שבקדושה מחמת דברי תורה שבלבבם, כדררשינן קל וחומר ת"ח שכל גופו אש... וכן האי צורבא מדרבנן דמרתח – אורייתא הוא דמרתחא ליה. וכן מצינו גבי מעשים משונים שעשו בתפלתם וכשהיו דורשים נשרפו עצי השדה ועוף הפורה, ופירשו התוס' שהדברים שמחים כיום נתינה באש, וכל זה מורה דת"ח הווי דבר שבקדושה...'

(מתוך שו"ת מהרי"ל א)

'במקום שהוא המחשבה של אדם – שם הוא כל האדם, כי עיקר האדם אינו הגוף רק הנפש, והנפש אינה דבר רק כח המחשב ומהרהר והרוצה שבאדם, ומקום שמחשבתו אדוקה כך הוא כל צורת האדם באותו עת. תדע, שכח המחשבה שבאדם בעת הזיווג פועל בולד שיהיה כן... ולכך המחשב באחדות הש"י בכל שעה – נעשה כן ועל זה אמרו (שיר השירים רבה ה) תמתי – תאומתי, ואמרו (שם ט"פ ג) לא זו מחבבה עד שקראה בתי אחותי ואמי, ואמרו שכינה מדברת מתוך גרונו.

וכן הדבק בתורה שמחשב בה תמיד, כל אבריו כן כמו שאמרו ז"ל תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהם שכל גופן אש שנאמר הלא כה דברי כאש. וכן בכל מדה ומדה. ולכך אברהם יצחק ויעקב אבות העולם זכו לבניהם אחריהם שכל בניהם גופם משונה משאר אומות עכו"ם... (עפ"י צדקת הצדיק קמד).

'... ואל"ף דהיינו לגופא לא יגש דשם אין שליטת היצר הרע כלל כנ"ל דאפילו כל רוחות שבעולם לא יזיזו מגוף הדביקות דישראל לאביהם שבשמים, ומים רבים לא יוכלו לכבות וגו'. וזה טעם תלמידי חכמים אין אור של גיהנם שולטת בהם, כטעם אל"ף לא יגש, דמאן דאחיד באורייתא אחיד בגופא דמלכא, ושלהובא דיצרא בישא הוא עצמו אור של גיהנם, ולגופא לא יגש כלל ואין לו שליטה באמת' (מתוך רסיסי לילה עמ' 10).

'מה מזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב כמה שנים אין האור שולטת בו, פושעי ישראל... על אחת כמה וכמה' –

שפה 'אל תטעה שאין שולט בו כלל ועיקר, שאם כן אתה נותן יד לפושעים שעל דבר זה יִשְׁעֲנֵנו, אך

הפירוש הוא כי כמו שישלוט האור במזבח הזהב סביבו ולא יתכהו ויאבדהו, כמו כן בנפשות החטאים תשלוט האש לנקותם ולא לכלותם ולאבדם ח'ו'... (מתוך של"ה מסכת יומא קעא בהגהה. וכע"ז בתקנת השבין עמ' 151-150 ע"ש).
 ע"ע חסד לאברהם בפירוש למסכת גיהנם; מדבר קדמות ערך 'גיהנם'.

'... ועל ידי רבי יוחנן שהיה מזרעא דיוסף שעל ידו הברור ד'ועמך כולם צדיקים', נכנס גם אחר (= אלישע בן אבויה. לעיל טו:) לגן עדן, שכיבה העשן ואש דתאות רעות שהיו מקיפים אותו מצד השאור שבעיסה ומשכא דחויא, ונתגלה אור תורתו, ואע"פ שהמעשים לא היו כן, וכמו שאמרה בתו לרבי (שם) זכור תורתו ואל תזכור מעשיו. ולחכה אש בספסלו - היינו אש תורתו ד'הלא דברי כאש' ותלמידי חכמים כל גופן אש דעל כן אין אור של גיהנם שולטת כמו שאמרו סוף חגיגה. וזהו סוף מעלת הקדושה דישראל שגם 'הר הבית' שאין שם מעשה עבודה בפועל להש"י גם הוא קדוש לאדונינו ויש בו קדושה, ושגם היותר ירוד שבישראל, וגם היורד לגיא צלמות - אתה עמדי, כי כולו מושרש בקדושתו יתב' ואין שם דבר מפריד כלל לעולם.
 (סוף ספר ישראל קדושים)